

Samen schouder onder natuur in het Holtingerveld

Het Holtingerveld is een mooi en waardevol natuurgebied, waar veel mensen met plezier wandelen en fietsen. Ze genieten van de uitgestrekte heide, de schaapskudde, de hunebedden en de bossen. Begin 2026 hebben wij, vijf terreineigenaren, een nieuwe gebiedsvisie voor het Holtingerveld vastgesteld. Samen spannen we ons in om het gebied zo goed mogelijk te beheren.

Het Holtingerveld vertelt het verhaal van 150.000 jaar historie. Het gebied is gekneed door ijs en oorlog, met de stuwwal de Havelterberg uit de voorlaatste ijstijd en de startbanen en bomkraters uit de Tweede Wereldoorlog. Deels is het gebied in gebruik als militair oefenterrein. Omwonenden en recreanten genieten er al generaties van de natuur, de rust en de cultuurhistorie. Het Holtingerveld is vooral ook een waardevol natuurgebied, waar zeldzame planten en dieren leven, zoals dennenorchis, knol-lathyrus, valkruid, brede geelgerande waterroofkever, kamsalamander, gevlekte witsnuitlibel en zandhagedis.

Natuur onder druk

De natuurwaarde wordt op Europees niveau erkend door de aanwijzing als Natura 2000-gebied. Over de kwaliteit van de natuur in het Holtingerveld bestaan grote zorgen. De natuur staat onder druk. Kwetsbare soorten lijden onder de verdroging en de stikstofdepositie. We streven naar een

Zandhagedis

Krachten bundelen

De gebiedsvisie Holtingerveld 2026-2044 is een initiatief van Defensie/Rijksvastgoedbedrijf, Natuurmonumenten, Het Drentse Landschap, Staatsbosbeheer en de eigenaar van het Landgoed Uffelterzand. Met elkaar beheren we het overgrote deel van het Holtingerveld. Omdat veel onderwerpen het hele Holtingerveld aangaan en onderlinge afstemming vergen, hebben we besloten om gezamenlijk een gebiedsvisie op te stellen.

recreatiedruk die in evenwicht is met de draagkracht van de natuur. Rust vinden we belangrijk, zowel voor de natuur als voor bezoekers.

Nieuw: Gebiedsvisie Holtingerveld 2026-2044

De kwetsbare natuur van het Holtingerveld vraagt extra aandacht. Het gebied is kwetsbaar omdat er soorten leven die bijna nergens anders voorkomen en omdat het soorten zijn die erg gevoelig zijn voor verstoring. In 2025 stelden we een gezamenlijke gebiedsvisie op voor onze terreinen. Deze gebiedsvisie geeft richting voor de lange termijn. De concrete uitwerking vindt de komende jaren stapsgewijs plaats, in overleg met de omgeving.

NATUURMAATREGELEN IN HET HOLTINGERVELD

De komende achttien jaar maken we ons sterk om de natuurkwaliteit en daarmee de biodiversiteit in het Holtingerveld te behouden en bij voorkeur te vergroten. Dit vraagt om verbeteringen in het gebied, maar ook daarbuiten. Op deze pagina's schetsen we een overzicht van de natuurmaatregelen in onze terreinen.

Meer schapenbegrazing

Door de overmaat aan stikstof en de verdroging verruigt de heide. Om de vergrassing en verbossing in toom te houden, willen we dat meer heide begraasd wordt. Daarvoor breiden we de schaapskudde uit en zetten we een tweede kudde in. Een tweede kudde is nodig om de heide in de noord- en oostzijde van het gebied beter te begrazen. Als extra hulpkrachten komen hopelijk nieuwe wilde grazers, zoals edelherten en wilde zwijnen, naar het gebied. Hiervoor is het noodzakelijk dat de provincie het nulstandbeleid voor wild zwijn aanpast.

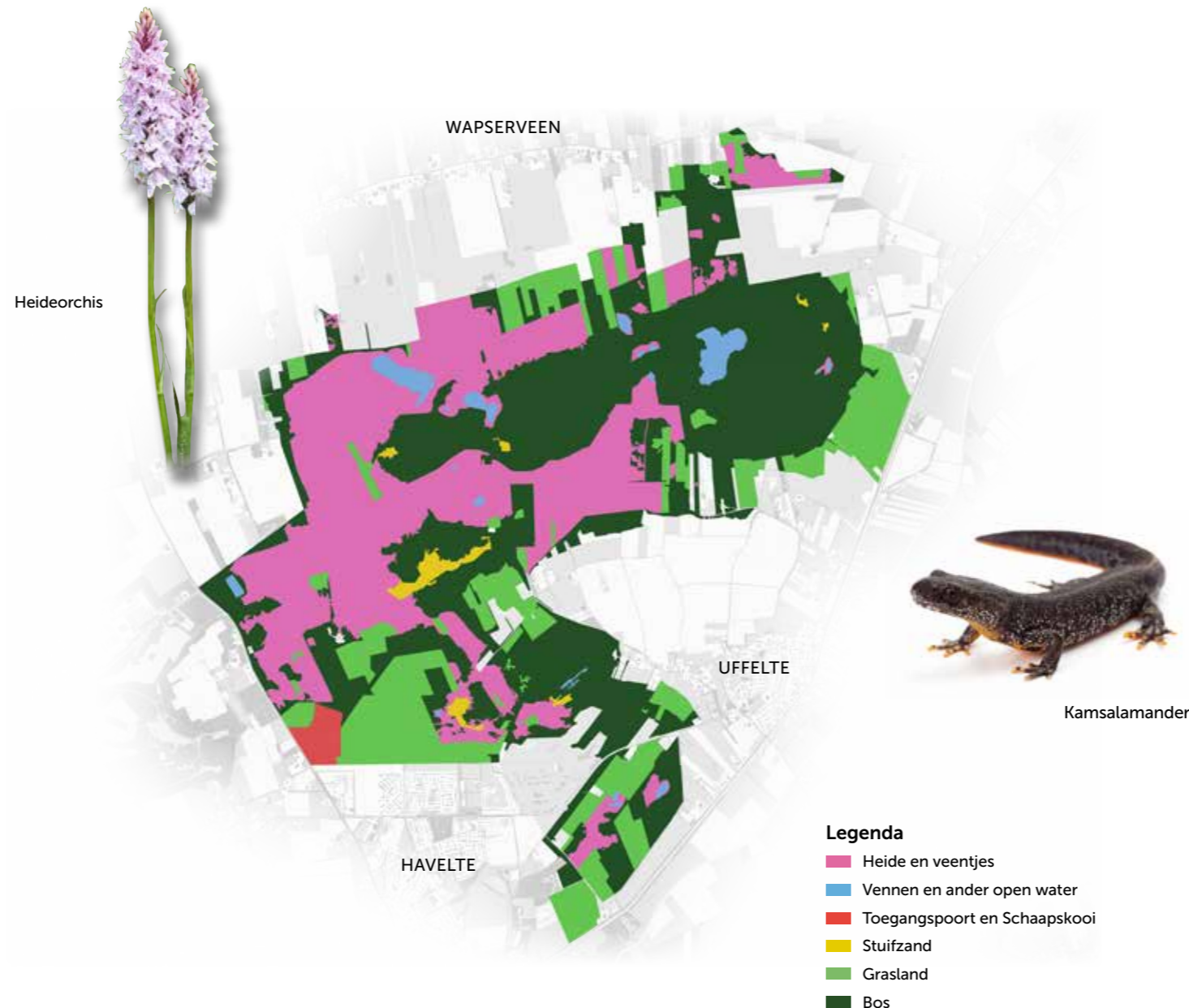

Groter areaal open zand

In de toekomst maakt Defensie intensiever gebruik van de oefenterreinen. Dit biedt een kans om op het oefenterrein een groter areaal open zand te creëren.

Maatregelen buiten het gebied

De heide en kwetsbare soorten hebben last van verdroging en de overmaat aan stikstof. De oplossing ligt vooral buiten het Holtingerveld. Tegengaan van verdroging betekent minder water onttrekken voor landbouw en drinkwater en meer water vasthouden. Landelijk en lokaal is het van belang om minder stikstof uit te stoten.

Zeldzaamheden helpen

Voor een aantal soorten doen we extra ons best. Denk aan de kamsalamander, valkruid, gevlekte witsnuitlibel en de brede geelgerande waterroofkever. Voor deze soorten nemen we speciale maatregelen, zoals het verspreiden van maaisel met specifieke plantenzaden en het openhouden van venoevers. We willen meer nectaraanbod en dus meer bloemen en kruiden. Dit is goed voor vlinders, wilde bijen en andere insecten.

Genieten van rust en ruimte

Het vinden van een goede balans tussen beschermen en beleven vraagt om een gezamenlijke inspanning, ook van andere partijen, zodat toenemende recreatie niet alleen landt in al kwetsbare natuur. Dat kan bijvoorbeeld door het beter ontsluiten van aantrekkelijk landschap rondom de natuurkernen of het beter spreiden van recreatie. Dit biedt kansen voor ondernemers. Deze aanpak sluit aan op het ambitieplan van het Regionaal Landschap Drents-Friese Grensstreek dat kan rekenen op draagvlak in de samenleving.

Recreatiezonering

Voor het beter beschermen van de natuurwaarden, maar ook voor het beleven van de natuur en rust door bezoekers, is een goede zonering belangrijk. Her en der in het Holtingerveld maken meerdere gebruiksgroepen gebruik van dezelfde paden. Ruiters, mensen met honden, wandelaars, fietsers en mountainbikers hinderen elkaar. We willen gebruikersgroepen meer van elkaar scheiden, zodat ze elkaar niet langer in de weg zitten. In het Holtingerveld blijven honden aan de lijn welkom. We begrijpen dat honden ook lekker los willen rennen. Met de gemeente en gebruikers uit de directe omgeving zoeken we naar aantrekkelijke alternatieven waarbij betere bescherming van kwetsbare soorten samengaat met voorzieningen voor baas en hond. De recreatieve zonering vormt de basis voor het toekomstige routeaanbod en het toestemmingenbeleid voor activiteiten.

Veilig oversteken

Op de wegen en paden in het Holtingerveld worden veel reptielen en amfibieën doodgereden. Bij een aantal paden en wegen, zoals de Studentenkampweg en de Van Helomaweg, willen we zorgen dat reptielen en amfibieën veiliger kunnen oversteken.

Natuur verbinden

Het Holtingerveld ligt als natuurgebied vrij geïsoleerd. Veel insecten, reptielen, amfibieën en zoogdieren kunnen zich niet verplaatsen naar andere gebieden. We zetten ons in voor verbindingen naar bijvoorbeeld het Dwingelderveld en de Wieden. Verbinden vraagt om het verwerven en inrichten van nieuwe natuur en het passeerbaar maken van wegen en kanalen.

Holtingerveld-Noord

Ten noorden van het Holtingerveld komt nieuwe natuur. Door de graslanden en de heide beter met elkaar te verbinden en een pad en fietspad te verplaatsen, willen we in het Holtingerveld zorgen voor meer rust en minder verstoring van kwetsbare natuur.

Van invasieve exoten tot bebording

De gezamenlijke visie voor het Holtingerveld bevat een scala aan maatregelen: van de aanpak van invasieve plantensoorten, zoals de Amerikaanse vogelkers, tot nieuwe toegangsborden in het gebied. Een aantal knelpunten en maatregelen pakken we samen op. Dat scheelt tijd en kosten en maakt het voor bezoekers duidelijker.

Samen met de omgeving

De omgeving geniet van het Holtingerveld. Mensen wandelen en fietsen er graag en laten hun hond uit. We betrekken de omgeving bij de verdere uitwerking van de plannen. In de komende periode gaan we hierover in gesprek, waarbij we ook concreter laten zien wat maatregelen betekenen voor het gebruik van het gebied. Met omwonenden, dorpsverenigingen, ondernemers en overheden zijn we al volop in gesprek. Daar gaan we mee door. Met elkaar maken we het Holtingerveld nog mooier en natuurlijker.

Colofon

Tekst: Addo van der Eijk
Opmaak: Greetje Bijleveld
Foto's: Natuurmonumenten, Defensie/
Rijksvastgoedbedrijf en Staatsbosbeheer
April 2026

Ministerie van Defensie

